

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 – Kış / Winter Sayı/Issue: 46
Sayfa / Page: 427-446

ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info - Geliş/Received: 27.05.2019
Kabul/Accepted: 07.11.2019 - Araştırma Makalesi / Research Article

**TURİZM EKSENİNDE KADIN
GAZETESİ YAZARLARININ
GEZİ NOTLARI (1950-1960)***

**TRAVEL NOTES OF WOMEN'S
NEWSPAPERS IN TOURISM
AXIS (1950-1960)**

Dr. Canan SARIYAR

Doktora Sonrası Araştırmacı

ORCID: 0000-0002-5374-7103, canan-sryr@hotmail.com

Öz

Kadın Gazetesi, İffet Halim Oruz tarafından ilk sayısını 1 Mart 1947 yılında İstanbul'da çıkarmıştır. Gazeteyi dönemindeki diğer yayınlardan ayıran özellik sahibi ve yazarlarının kadınlardan oluşmasıdır. Alışılmış süslü kadın dergilerinden farklı olarak memleket sorunlarıyla ilgilenmiştir. Sosyal, siyasi ve kültürel açıdan kadınlar için adeta bir rehber görevi ihya eden gazete, çok gezen mi bilir? Çok yaşayan mı? Tabirinden hareketle bir memleketin çeşitli zenginliklerinden, tabiat ve kültür değerlerinden seyahat yolu ile yararlanmayı ilke edinmiştir. Turizmin ülke içinde ve dışında geniş bir gelir kaynağı oluşturduğunu öne süren Kadın Gazetesi yazarları, hem ekonomi hem de kültürel mana da turizmin özellikleri üzerinde durmuştur. Bu çalışmanın amacı, yurt içinde ve yurt dışında gezip görülen şehirlerin o dönemki şartlarını kadınların bakış açısıyla gözler önüne sermektir. Kadın Gazetesi ile ilgili yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan birisi Sezen Çoğun tarafından hazırlanan “Türk Basınında Kadın Gazetesinin Yeri” ve Birsen Ünal tarafından hazırlanan “Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi (1947-1951)” isimli yüksek lisans tezidir. Bu çalışmalar Kadın Gazetesi’ni genel hatlarıyla değerlendirirken, Türkiye’de kadınların çağdaşlaşması üzerinde durmuşlardır. Bu makalede ise daha özel bir konu olarak sadece turizm açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca Demokrat Parti Dönemi’ne denk gelen 10 yıl içerisinde gazetenin çıkan bütün sayıları eksiksiz taranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Gazetesi, gezi notları, İffet Halim Oruz, Hasesne Ilgaz.

* Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Çağatay Benhür danışmanlığında, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi bilim dalında Canan Sarıyar tarafından 2018 yılında tamamlanmış olan “Demokrat Parti Döneminde Kadın Gazetesi (1950-1960)” isimli Doktora tezinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

Abstract

The first issue of Women Newspaper by Iffet Halim Oruz was published on March 1, 1947 in Istanbul. What distinguishes the newspaper from other publications in its period is the fact that its writers consist of women. Unlike the usual fancy women's magazines, she has dealt with country problems. Using the principle of "who does know better? does the man who travels much? or does the man who reads a lot?" The newspaper has adopted the principle of making use of various riches, natural and cultural values of a country through travel. The Women Newspaper authors who claim that tourism constitutes a large source of income both inside and outside the country, have emphasized the characteristics of tourism in both economic and cultural terms. The aim of this study is to expose the conditions of the cities seen in Turkey and abroad from the perspective of women. "The Place of the Women's Newspaper in the Turkish Press" prepared by Sezen Çoğun and "A Contemporary Step for Turkish Femininity: Woman Newspaper (1947-1951)" prepared by Birsen Ünal, Çağdaş are the Master thesis about the Women's Newspaper. These studies assessing the Women's Newspaper, the general line, they stood on the modernization of women in Turkey. In this article, it is evaluated as a more specific issue only in terms of tourism. In addition, all issues of the newspaper were scanned thoroughly within the 10 years of the Democrat Party Period.

Keywords: Women's Newspapers, travel notes, Iffet Halim Oruz, Hase-ne Ilgaz.

Giriş

Toplumumuzda kadın ve kadın hakları konusu, hukuk alanının yanı sıra sosyal, siyasi ve ekonomik hayatta olduğu kadar basın alanında da bilhassa Cumhuriyet Dönemi'nden sonra ele alınmış ve gelişme göstermiştir. Bu dönemde yayınlanan kadın dergi ve gazetelerinde kadınlara ilişkin önemli bilgiler bulunmaktadır. İçerik olarak değerlendirdiğinde hepsinin genel konu başlığını kadınlar oluşturmaktadır. Gazetenin isimleri bile içerikleri hakkında bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde kadınlar için çıkan gazete ve dergilerin bazıları: Ev Hocası, Süs, Yıldız, Resimli Ay, Kadın Yolu, Kadın Yazıları, Çiçek, Yeni Kitap, Cumhuriyet Kadını, Model, Moda Albümü, Ev- İş, Ev-Kadın, Aile, Kadınların Sesi, Kadın- Ev, Kadınlık, Kadın Hayatı, Kadın, Kadın Dünyası, Türk Kadını olarak isimlendirilmiştir (Ünal, 2010: 31-34).

Cumhuriyet'in kuruluşundan 1950 DP Dönemi'ne yılına kadar geçen süre içinde toplam 30 kadın süreli yayını yayınlanmıştır. DP iktidarı döneminde yayınlanan kadın gazete ve dergilerinin sayısı ise 20'dir (Koçer, 2009: 92).

1950-1960 yılları arasında yayınlanan kadınlarla ilgili süreli yayınlar şunlardır: Hemşireler Dergisi (1950-1967), Modern Türk Kadını

(Mart 1950-Nisan 1950), Şule (Mayıs 1950-Haziran 1950), Yeni Familya (1950?), Burda Moda (Temmuz 1951-Mart1954), Kadın Güzelliği (Şubat 1951-Mayıs 1951), Resimli Romans (Aralık 1951-Eylül1952), Kadın Dünyası (Mayıs 1952-Şubat 1953), Misafir (Mart 1952-Eylül 1952), Resimli Hayat (Mayıs 1952-Temmuz 1955), Yelpaze (Haziran 1952-Mart 1967), Cennet (Ağustos 1953-Nisan 1954), Demokrat Kadın (1954?), İkimiz (Kasım 1954-Şubat1955), Anahtar (1955-1957?), Evim (Mayıs 1955-Ekim 1955), Gazete Magazin (Aralık1956), Sekreter Daktilograf (Mart 1956-Temmuz 1960), Kadın Dünyası (Mayıs 1958-Mart 1959), Sim (1958-?), Kadın Sesi (1957-1976).

Ayrıca 1950 yılından önce yayınlanmaya başlayan ve 1950’li yıllarda da yayın hayatına devam eden beş yayın bulunmaktadır. Bunlar: Ev-İş (1937-1952), Aile (1947-1952), Kadın Gazetesi (1947-1979), Hanımeli (1948-1953), Familya (1949-1954).

Bu dönemlerde yayınlanan kadın gazete ve dergilerin içeriklerini genellikle moda haberleri, kadınların ev ve iş hayatını kolaylaştırıcı bilgiler özellikle de magazin haberleri oluşturmaktadır. Kadın Gazetesi’ni bu zaman kadar yayınlanan diğer gazete ve dergilerden ayıran en önemli özellik ise moda ve magazin konularından ziyade sosyal ve siyasi olaylara ayrıntılı bir şekilde yer vermesidir (Çoğun, 2003: 1). Ayrıca 1947’den 1979 yılına kadar uzun soluklu bir gazete olmasıyla diğerlerinden farklı bir konumda yer almıştır.

Gazetenin sahibi ve başyazarı İffet Halim Oruz, 1904 yılında İstanbul Erenköy’de doğmuştur. Kültürlü bir aileye mensup olan Oruz’un babası Nizamettin Bey ve annesi Saide Hanım’dır. Hukuk fakültesinde üniversite hayatına başlayan Oruz daha sonra kararını değiştirip İktisat Fakültesi’ne geçiş yapmıştır. 1924 yılında hem Atatürk hem de İsmet İnönü ile yakın arkadaş olan Albay Halim Oruz’la evlenmiş ve bir yıl sonrada İsmet adında çocuğu olmuştur (Köse, 2006: 6-7). Gazetecilik hayatına, ilk olarak Diyarbakır’da Halk Sesi Gazetesi’ne yazdığı makalelerle başlayan Oruz, 1930 ve 1933 yılları arasında ise Hâkimiyet-i Milliye (Ulus) gazetesi kadın sütununda kadımlarla ilgili yazılar yazmıştır (Peltekoğlu, 1988: 102). Yaşadığı süre boyunca çeşitli dernek ve kurumlarda aktif bir şekilde yer almış her zaman milletin, özellikle de kadınlığın yararı için çalışmalar yapmıştır. Türk Ocakları, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Halk Evleri, Türk Kadınlar Birliği, Yardımsevenler Derneği, Kadınlar Konseyi, Çocuk Dostları Derneği, Darüleceze’ye Yardım Derneği, Sosyal Dayanışma Derneği, Huzurevlerini Kurma ve Yaşatma Derneği, Sosyal Hizmetler Federasyonu gibi kurumlarda kuruculuk ve yöneticilik yapmıştır (Köse, 2006: 55). Bunların yanı sıra Türkiye’de Kadın Devrimi başta olmak üzere çeşitli kitaplar yazmıştır. Yoğun çalışmaları neticesinde rahatsızlanan Oruz,

yatırıldığı Fransız Hastanesi'nde 20 Ağustos 1993 Cuma günü hayata gözlerini kapatmıştır (Köse, 2006: 65).

İffet Halim Oruz genelde seyahatlerini en yakın arkadaşı ve gazetenin yazar kadrosunda yer alan Hasene Ilgaz ile gerçekleştirmiştir. Hasene Ilgaz, 1902 yılında İstanbul'da doğmuştur. Osmanlı saray kâtibi Fevzi Efendi'nin kızı olan Ilgaz, 1921 yılında İstanbul Darülmualimattan mezun olmuş ve 1923 yılında öğretmenliğe başlamıştır. Öğretmenliğin yanı sıra idarecilik ve yazarlık da yapmıştır. Bir halk kadını olan Ilgaz, İstanbul'da cemiyetler içerisinde çeşitli çalışmalarda bulunmuş Yardımsevenler Derneği İstanbul Merkezi sekreterliği görevini yürütmüştür. Aynı zamanda TBMM'nin 7. devresinde Hatay ve 8. devresinde Çorum milletvekilliği yapmıştır. Ilgaz, gazetecilik hayatına ilk kez Giresun'da 1932 yılında yayınlanan "Akgün" gazetesine yazarak başlamıştır (Peltekoğlu, 1988: 106). Çorum milletvekili olduğu sırada ise Çorum Gazetesi'ni idare ederek başyazarlığını yapmıştır. Daha birçok gazete de yazıları bulunan Ilgaz, sivil toplum kuruluşlarında da çeşitli faaliyetler de bulunmuştur. Bir taraftan öğretmenlik, idarecilik, yazarlık, hatiplik ve en önemlisi annelik yapan Ilgaz, bu işlerin zorluğunu hatıratlarında dile getirmiştir (Ilgaz, 1991: 31). Bütün ömrünü ülkenin sorunlarına adanmış Ilgaz'ın ölümü hakkında ayrıntılı bilgi bulunamamakla beraber ölüm yılına da herhangi bir kaynaktan rastlanılmamıştır.

İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz gibi iki önemli gazetecinin önderliğinde varlık bulan Kadın Gazetesi çıkmaya başladığı günden itibaren kadınları bilinçlendirmek ve onları toplumsal hayatta daha aktif kılmak için yoğun çabalar sarf etmiştir. Ayrıca, kadınının bir ülkenin iktisadi bünyesindeki önemini vurgulayarak kadınları çalışma hayatına sevk etmiştir (Karabulut, 2011: 91). Bu yönüyle dönemindeki diğer gazete ve dergilerden farklı olduğunu ortaya koymuştur. Siyasetten eğitime, tiyatrodan sinemaya, çocuk bakımından kadın güzelliğine her konuya ayrı ayrı değinen gazete, ülkenin turizm potansiyelini de ele almıştır. Bu bağlamda zaman zaman şehir sayfalarına yer ayırmıştır. Yazarların kendilerinin gidip tetkiklerle bulunmasıyla şehirleri bütün ayrıntılarıyla ele alan gazete, bir hafta önceden o sayıyı hangi şehre tahsis edeceğini bildirmiştir. Örneğin; 16 Ocak 1954 tarihli sayıda; "Kadın Gazetesi gelecek sayısını Erzurum'a tahsis edecektir. Bu sayıda Erzurum'un imarı, iktisadi kalkınması, kültür hareketleri ve çeşitli mevzularına ait çeşitli izahat bulacaksınız. Et kombinasına ait röportaj ve yerli yemekler listesi de Erzurum sayısında yer alacaktır." şeklinde bilgilendirme sunarak okurların takip etmelerini tavsiye etmişlerdir (Kadın Gazetesi, 16 Ocak 1954). Aynı şekilde aşağıda isimleri verilen şehirlere de gazetenin bir sayısı tahsis edilmiş ve sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik vb. gibi durumları ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Bu

sayfalar hazırlanırken şehirlerin bölgeleri dikkate alınmamış kimi zaman Doğu Anadolu Bölgesinden, kimi zaman Akdeniz ve Ege'den şehirler tanıtılmıştır. Örneğin Hatay sayısında, şehrin coğrafi konumu, tarihi güzellikleri ve ilçeleri, Hatay'daki kadın teşekkülleri, hastaneleri, fabrikaları, Kız Sanat Enstitüleri ile Akşam Sanat Okulları ve Hatay'daki etnik gruplar ve çeşitli mezhepler tek anlatılmıştır (Kadın Gazetesi, 18 Mayıs 1957).

Dönem içerisinde gazetede tanıtılan şehir sayfalarını şunlar oluşturmaktadır: Bursa Sayfası (29 Ekim 1951), İzmir Sayfası (10 Eylül 1951), Zonguldak Sayfası (25 Aralık 1952), Erzurum Sayfası (23 Ocak 1954), Sakarya Sayfası (29 Ocak 1955), Antalya Sayfası (8 Kasım 1956), Hatay Sayfası (18 Mayıs 1957), Kayseri Sayfası (30 Ağustos 1958), Balıkesir Sayfası (4 Temmuz 1959). Kadın Gazetesi'nin, yayın politikası doğrultusunda bu sayfalara yer ayırmasının amacı hem kadın okuyucuları çeşitli alanlarda bilgi sahibi yaparak Türk kadınlarının daha donanımlı olmalarını sağlamak hem de ülke turizmine katkı sağlamaktır.

1. Yurtiçi Gezileri

Gazetenin sahibi ve başyazarı olan İffet Halim Oruz, fırsat buldukça yakın arkadaşları ile birlikte yurt içinde dolaşarak memleketin kadınlık davalarını inceledikleri gibi diğer içtimai ve kültürel meseleleri de gözden geçirmişlerdir. Bu gezilerde edindikleri deneyimleri de Kadın Gazetesi okurları ile paylaşmışlardır. Gezi yazıları genellikle İffet Halim Oruz ve onun yakın arkadaşı Hasene Ilgaz tarafından kaleme alınmıştır. Burada yazarların gazetede tek bir makalede değil, yazı dizileri şeklinde yayınladıkları şehir gezilerindeki izlenimlerine yer verilmiştir.

1.1. Eskişehir Gezisi

1950 yılı Ocağında ve Şubatında birer ay ara ile Eskişehir'de bulunan Oruz şehir hakkındaki gözlemlerini tek tek kaleme almıştır. Fazla kalamadığı için üzgün olduğunu belirten Oruz'un, burada öncelikle üzerinde durduğu konu eğitim olmuştur. Kız Enstitüleri ve Akşam Kız Sanat Okulları'na olan ilgiden son derece memnun kalmıştır. 1939 yılında açılan ve 350 öğrencisi bulunan Akşam Kız Sanat Okulu'nun 1950 yılında 820'ye çıkması her geçen gün bu sayının artarak katlanacağını göstermiştir. Memnun olduğu diğer bir konu da şehrin görünüşü iken, burada açılan Türk Kadınlar Birliği Şubesi'nin henüz bir faaliyette bulunmamasını üzüntü ile karşılamıştır. Aynı zamanda Çocuk Esirgeme Kurumu da hala etkin bir konuma gelmediği gibi bu kurumların idarecilerinin arasında kadınların olmamasını da tenkit etmiştir. Çünkü Oruz'a göre çocuk davası ile uğraşan bir kurum idaresinin kadın eleman olmadan çalışması mantıklı değildir (Oruz, 1950a: 1-2).

Eskişehir Öğretmenler Yardımlaşma Derneği'nin "Kıbrıs Toplantısı" günü düzenlemesi sebebiyle, davet üzerine ikinci defa Eskişehir'e giden Oruz, konuşmasını yaptıktan sonra sırasıyla Erkek Teknik Okulu, Ticaret Lisesi, Kız Orta Okulu ve Yunus Emre İlkokulunu gezmiştir. Kız Enstitüsü ve Akşam Sanat Enstitülerinin bayan müdürleriyle görüşmeleri sonucu derneklerine fahri üye olarak kaydını yaparak kendisini onurlandırmışlardır (Oruz, 1950b: 1-2). Buradan da görüldüğü gibi Eskişehir gezisinin temelini eğitim konusu oluşturmuştur. Çünkü Kadın Gazetesi, toplumsal hayat içerisinde kadını daha etkin ve daha eğitilmiş bir konuma getirmek için çalışmalarda bulunmuştur. Bu çalışmalar gazetede şu şekilde yayınlanmıştır:

Türk Kadınlar Birliği tarafından asistans sosyal mevzuları ve bilhassa genç kızların ahlaki durumlarını korumak için mücadele elemanı yetiştirmek üzere hazırlanmış olan kurs 15 Mart Cumartesi günü saat 17'de Birlik merkezinde açılmıştır. Bütün dünyada olduğu gibi, nazari ve tatbiki mevzularda sosyal, hukuki, tıbbi ve ev kadınlığına taallük eden ev işi, çocuk bakımı gibi dersleri ihtiva eden kur müfredat programı dört sömestrede ve iki yılda en az orta tahsilini bitirmiş genç kızlara gösterilecektir (Çoğun, 2003: 46).

Ayrıca gazete yazarlarından Ilgaz'da eğitime verdiği önemi şu satırlarıyla dile getirirken: "iyi ve faziletli olmak, hizmet vermek, faydalı olmak nerede olursa olsun unutulmaz ve buda hocalarımızın, öğretmenlerimizin ve ailemizin eserdir." (Ilgaz, 1950: 1-2). Oruz ise "Bir genç kızın yalnız dikiş veya başka bir sanat öğrenmesi kifayet etmez. Ona muayyen bir kültür seviyesi verilmelidir ki cemiyete gereği kadar faydalı olsun" diyerek özellikle kadın eğitimini bu şekilde özetlemiştir (Oruz, 1950: 1-2).

Eskişehir gezisinin temeli ile ilişkilendirildiğinde gazetenin eğitim konusuna verdiği önem bu gezinin amacı ile açık bir şekilde ortaya konmuştur. Gazeteye göre bir kadın sadece ev hanımı, anne olacaksa bile eğitilmiş ve bilinçli olmalıdır. Çünkü toplumun geleceği olan çocukların eğitilmiş ellerde büyütülmesi okulda alınacak eğitimin de üzerinde gelmektedir. Bu şekilde düşünüldüğünde Kadın Gazetesi'nin eğitim hakkındaki düşüncesi Şemsettin Sami'nin kadın eğitimi hakkındaki görüşleriyle benzer nitelik taşımaktadır. Şemsettin Sami "Kadınlar" isimli kitabında kadının eğitiminin önemini şu sözlerle açıklamıştır:

Eğitim görmüş bir kadın anasını, babasını, ailesinin öteki üyelerini ne kadar memnun, kocasını ne kadar mutlu kılar, çocuklarını ne kadar eğitirse kendisi de ne kadar esenlik içerisinde yaşarsa, eğitim görmemiş kadın da çevresini o ölçüde bezdirir, tiksindirir, çocuklarını o kadar kötü eğitir. (Sami, 1996: 28).

1.2. Safranbolu Gezisi

Gazete yazarlarından Hasene Ilgaz, dedemin diyarı diye adlandırıldığı Safranbolu'ya 4 Eylül 1950'de ziyaret amaçlı gitmiştir. Şehrin tarihini ve coğrafi yapısını uzun uzun anlatan Ilgaz aynı zamanda şehirdeki yaşam tarzlarına hatta gelenek göreneklerine yazılarında yer vermiştir. Asıl amacı Safranbolu kadınlarının durumunu anlamak ve anlatmak olan Ilgaz, "Safranbolu Notları" isimli yazısında bu konuya değinmiştir.

Ilgaz, denizden 370 metre yükseklikte bulunan şehrin havası çok sıcak olduğundan buradaki yerleşmelerin şehir ve bağ olarak iki kısma ayrıldığından bahsetmiştir. Güzel ve yakışıklı olarak nitelendirdiği Safranbolu Kadınlarının çok hamarat olduğunu aktarmıştır. Meyvelerin toplanması, reçel, pekmez, pestil, sucuk, pastırma yapılması, kışlık tarhana, erişte, nişasta ve bulgur hazırlanması oradaki kadınların vazifesidir. Bütün bu vazifelerin dışında iyi bir anne ve kadın olma özelliklerini de kaybetmişlerdir (Ilgaz, 1950a: 5).

Safranbolu'da dikkate değer diğer bir konu ise eğitime verilen önemdir. Şehirde ilk, orta ve akşam sanat okulları mevcuttur. Akşam sanat okulu, genç kızların dikiş, nakış öğrenme düşüncesi ile ihtiyaçtan doğmuştur. Hatta şehirde müsait bir bina bulunmadığından ötürü Cumhuriyet Halk Partisi kendi binasını bu okula vererek yardımcı olmuştur (Ilgaz, 1950b: 1-2).

1.3. Edirne Gezisi

İffet Halim Oruz'un Edirne gezisi gazetede ki diğer gezilerden farklı bir amaç teşkil etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti, 1950-1951 yıllarında Bulgaristan tarafından tehci re tabi tutulan soydaşlarına kapılarını açmıştır. Sınırdan girdikleri ilk andan, yerleştirilecekleri il, ilçe ve köylere varıncaya kadar her şey belli bir plan dâhilinde gerçekleştirilmiştir (Değerli ve Karakuzu, 2016: 335). Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Bulgaristan'ın bütün göçmenleri Türkiye'ye göndermesi durumunda dahi hükümet olarak, göçmenlere sahip çıkılacağını belirtmiştir (Pınar, 2014: 66). Demokrat Parti politikaları doğrultusunda Kadın Gazetesi 'de göçmen meselesini gündeminde tutmuş hatta bu mesele ile yakından ilgilenen Oruz, İstanbul'daki göçmenleri dolaşmakla yetinmeyip, trenle Edirne'ye giderek durumu bizzat yakından değerlendirmiştir. Yazılarında göçmen derdi ile ilk defa karşı karşıya kalan şehrin Edirne olduğunu vurgulamıştır. Burada göçmen evini inceleyen Oruz, bir göçmenim ortalama günlük yiyecek ve içecek masrafının 1 lira olduğunu öğrenmiştir. Bu miktarların toplu şekilde düşünüldüğünde devlet bütçesini zorlayacağını kaleme almıştır (Kadın Gazetesi, 30 Ekim 1950).

Gazetenin 23 Ekim 1950 tarihinde çıkan sayısında büyük puntolarla “Yurdun her derdine şefkat duygusu sunan mübarek Türk Anası! Sınıırı bekleyen Edirne, düşmanın kötü emellerini önlemek için göçmenler işinde seni vazifeye çağırıyor, yardıma koş” diyerek kadınları göçmenlere yardıma çağırmıştır. Edirne’de Göçmenlere Yardım Derneği kurulmuştur. Bu derneğe ilk yardımı da Pakistan Sefiresi Bayan Beşir Han yapmıştır (Ünal, 2010: 77). Ayrıca Türkiye’de Göçmen ve Mültecilere yardım için yapılan toplantıda İffet Halim Oruz’un Yardımsevenler Derneği önderliğinde 25.000 liralık yardım toplandığını ve 1000 yataklı hastanenin bütün yatak levazımının temin edildiğini bildirmesi üzerine toplantıda bulunan herkes tarafından takdir edilmiş ve Başbakan Adnan Menderes Kadın Gazetesi’ne bu konu ile bir mülakat yapacağını vaat etmiştir.

Edirne’deki intibalarını kaleme alan Hasene Ilgaz, bu şehirdeki göçmen meselesini bir kez daha ele almış ve orada yaşanan zorlukları anlatmıştır. En büyük sıkıntı ise pasaportları alma konusunda olmuştur. Bu hususu şu şekilde özetleyen Ilgaz;

Pasaport alma işlemleri o kadar güçleştirilmiştir ki günlerce konsolosluk kapısında nöbet bekleyerek cebindeki son parayı muamelesini tamamlayacak olana rüşvet veren ve neticede büsbütün perişan kalıp hatta pasaportunu tamamlayamadan hududu geçenlerin sayısı da ayrı bir yekûn tutmaktadır. Biz bunları medeniyet ve insanlıktan utanç duyarak öğrendik ve cefakâr Edirne’imizin halkı teker teker bu uygunsuzlukların yüzlerce misalini biliyor. (Ilgaz, 1950c: 1-7)

Bütün bunların milletimizi daha temkinli ve tedbirli olmaya sevk ettiğini hükümetin de bu davayı sükûnet ve basiretle halledeceğini beklediğini dile getirmiş ve bu bağlamda Adnan Menderes’in Edirne’ye düzenlediği ziyaret gazetenin manşetinde yerini almıştır.

1.4. Konya Gezisi

Yurt içi gezilerinde ziyaret edilen başka bir Anadolu şehri Konya’dır. O dönemde Ankara- Konya yolunun yapılması üzerine iç turizmde bir hareketlilik meydana gelmiştir. Gez dünyayı, gör Konya’yı sözünden hareketle yola çıkan Oruz’un Konya gezisi tamamen hayal kırıklığı ile bitmiştir. Ona göre bu kadar tarihi eser barındıran kıymetli şehre çok az ilgi gösterilmiştir. İzlenimlerini dile getiren Oruz, şehrin vahim durumunu şu şekilde anlatmıştır:

Alaaddin Camii’nin moloz dolu zemini ile terkedilmiş hali, Karatay Medresesi’nin kubbesine dayanan iskelenin sanki bir ıslah ve ihya ameliyatına başlanacakmış fikrini uyandıran, soruşturunca da

düşmekte olan o canım çinilere bir dayanak vazifesi gördüğü anlaşılan manzarası, ince minareli diye tanınan Darülhadis'in bir kazı eşyasına sığınak olması içler acısıdır. (Oruz, 1951a: 1,5).

Konya yerel basınından Yeni Meram Gazetesi'nde yazarlık yapan Mehmet Önder'de Oruz'un gezisi ile aynı tarihlere denk gelen "Tarihi Anıtların Korunması" isimli makalesinde Oruz'un söylediklerini destekler nitelikte Konya'da eski eserlerin korunamadığından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Selçukludan günümüze bin bir emekle yapılan sanat eserlerinin korunamamasını şu sözlerle ifade etmiştir: "Bugün ne Karatay ne İnce minare ne Alaeddin Camii ne de Sahip Ata Camii aslının aynıdır. Eğer yaşatmasını bilecek olursak, bunlar dahi nice asırları doldurur, nice milyonlarca gönlü fetheder." (Önder, 1951: 1).

Yeni Meram Gazetesi, Konya'daki gezi intibalarının Kadın Gazetesi sütunlarında yer alması sebebiyle gazeteye övgü dolu şu sözleri yazmıştır:

Beşinci yılını ve iki yüz otuzuncu sayısını idrak etmiş olgun ve dolgun münderecatla, sahibi ve başyazarları bayan olan "Kadın Gazetesi" bu kere ilk sayfasına Konya'mıza bir köşe ayırmış bulunuyor. Muallimler Birliği Temsilciler Kongresi münasebetiyle bahse konu olan Konyamız, hiç şüphesiz şehir ve belde olarak muharririn güzel ifadeleriyle ayrıca güzelleşmiştir. Derin bir vukuf, nafiz bir nazar, selahiyetli bir kalem ve pek güzel bir üslubla yazılmıştır. (Yeni Meram, 31 Temmuz 1951).

diyerek Konya'dan Notlar yazısını bu şekilde okuyucuları ile paylaşmıştır.

Aradan yıllar geçtikten sonra Konya'ya tekrar gitme fırsatı bulan Oruz, diğer gidişleriyle bir kıyaslama yaparak ilk gittiği güne göre daha gelişmiş olduğunu gözlemlemiştir. Hatta bu gelişmeleri şu sözlerle anlatmıştır: "Mevlana ihtifalinin bir hafta süresince devam eden törenleri dolayısıyla binlerce kişi Konya'ya akın ederken, yumurta yuvarlayacak kadar düzgün kara yollarının, az gelmesine rağmen çoğalan ve konforlu hale gelen otellerin, açılan meydanların, onarılan eski eserlerin ve müzelerin elbet rolü olacaktır." (Oruz, 1959: 1)

1.5. Erzurum Gezisi

Erzurum'u Doğu bölgemizin aslan yeleli şehri diye tanımlayan Oruz, ilk ziyaretini 1950 ikinci ziyaretini 1954 yıllarında yapmıştır. Bu süre zarfında Erzurum'da değişen özelliklerden bahsetmiş ve eski şehrin içinde yeni imar faaliyetinin yerli halk tarafından ele alınmış olmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

Erzurum'da hoşuna gitmeyen manzara ise memurlar için yapılmış evlerin bir koloni manzarası arz etmesi olmuştur. Oruz'a göre bu durumda memurlar Ankaralıların da ifade ettiği gibi "yabanlar" olarak kalmaktadır. Oysaki memurlar bir milletin kendinden çıkmış ve devlet hizmetine kendini vermiş vatandaşlardır (Oruz, 1954: 1).

Oruz'un burada dikkat ettiği asıl konu kadınlık hareketlerinin canlılığıdır. Çocuk Esirgeme Kurumlarında, Yardımseven Derneklerinde, okullarda ve birçok alanla kadınlar aktif olarak yer almışlardır. Bu yüksek katılımdan son derece memnun olan Oruz, millet işlerinde kadınların candan bağlılığından iftihar duyduğunu belirterek şehirden ayrılmıştır (Kadın Gazetesi, 23 Ocak 1954).

1.6. Gaziantep Gezisi

Adana üzerinden Gaziantep'e gidiş serüvenini anlatarak yazısına başlayan Ilgaz, şehri düşünülenden çok daha ileri, bakımlı ve hareketli gördüğünü şu sözleriyle dile getirmiştir:

Şehre girerken büyük binalar, temiz ve geniş caddeler derhal gözü müz ü aldı. Bu caddeler üzerinde eski ve büyük taş evler bir kısmının inşaatı tamamlanmış veya tamamlanmak üzere bulunan güzel binalar, hükümet konağı, postane, doğum evi, çocuk yuvası, banalar, okullar, barlar, sinemalar, fabrikalar...(Ilgaz, 1951: 1).

O dönemde Gaziantep'in imarı faaliyetlerinin bu kadar gelişmiş olduğuna sevinen Ilgaz, eski bir eser olan Antep Kale'sinin bile uzun uğraşlar sonucu tamir ettirilmiş olmasına ve şehrin özenli bir yapıya sahip olmasına son derece hayran kalmıştır.

Sanayi şehri olması hasebiyle ekonomik olarak gelişen şehirde tarım da yüksek pay sahibi olmuştur. Özellikle Antep fıstığı üretiminde ilk sırada yer alan şehir zeytinde de yüksek gelir elde etmektedir.

Antep'in Gazi bir şehir olduğunu vurgulayan Ilgaz, cadde üzerinde gelen ziyaretçilere bu memleket için ölmenin bir vazife olduğunu fısıldayan şehitler abidesine ilaveten, Anteplilerin Atatürk ve Şahin Bey'in heykelini dikme arzusunda olduklarını, bu husustaki görüşmelerin sürdü-rüldüğünü yazmıştır.

Burada Ilgaz ve Anteplilerin en büyük beklentisi ise şehrin kültür bakımından kalkındırılmasıdır. İlkokul çağında bulunan 17500 nüfustan sadece yedi binin okula gitmekte ve şehirde 15 tane ilkokul bulunmaktadır. İstatistiklerle birlikte eğitimin önemini vurgulayan Ilgaz, bu konunun yetkili makamlarca dikkate alınmasını, Antep'in okula ve öğretmene kavuşmasını temenni etmiştir (Ilgaz, 1954: 2).

2. Yurt Dışı Gezileri

Kadın Gazetesi'nde yurtiçi haberlerin yanında yurtdışındaki haberlere de sıklıkla yer verilmiştir. Özellikle bazyazar Oruz olmak üzere, gazetenin yazar kadrosundaki diğler isimler de yurtdışına çıkarak izlenimlerini anlatmıştır. Gazetede yazarların yanı sıra Başbakan Adnan Menderes ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın gezilerine de yer verilmiştir. Hatta Nejat Gülen'in Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada¹ isimli kitabında "Adnan Menderes'in Washington'a gelişini ne gazete yazdı ne televizyon söyledi" derken Kadın Gazetesi 10 Ekim 1959'da Başbakanın Washington'da olması uzun uzadıya yazılmıştır (Kadın Gazetesi, 10 Ekim 1959).

2.1. Kıbrıs Gezisi

Kadın Gazetesi'ne göre Türkiye ile Kıbrıs arasındaki ilk yakınlaşmalar Hasene Ilgaz ve İffet Halim Oruz'un 1948 yılında 15 kişilik bir öğretmen kafesi ile gerçekleştirdiği ziyaretle başlamıştır. Bu geziden sonra Kadın Gazetesi yayın hayatı boyunca yavru vatan olarak görülen Kıbrıs için sayfalar ayırmış ve her konuda Kıbrıs'a destek vermiştir. Özellikle İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz birçok kez Kıbrıs'a gitmiş hatta Hasene Ilgaz izlenimlerini kitap olarak yayınlamıştır.² Zaman zaman da bu izlenimlerine gazetede yer vermiştir.

Oruz ve Ilgaz hemen her yıl bazen de yılda birkaç defa olmak üzere Kıbrıs'a gitmişlerdir. Kıbrıs'a yapılan geziler genellikle siyasi ekonomik ve kültürel manada bir amaç taşımıştır. Örneğin 31 Ağustos 1950 tarihinde Kıbrıs'a giden yazarlar Lefkoşe'de açılan milletlerarası fuarı ziyaret için Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, Kıbrıs'la Türkiye arasındaki ticari, iktisadi münasebetleri belirtmek ve bunun hakkında bir rapor hazırlamak için görevlendirilmişlerdir (Kadın Gazetesi, 31 Ağustos 1950).

Oruz, Kıbrıs'tan Akseden Sesler isimli başmakalesinde, Kıbrıs'ın İngiltere'nin elinde bulunmasına rağmen sınır dışı kalmış Türklük zümresini yakından görmek ve Kıbrıs Türklerine kültür hizmeti yapmak için arkadaşı Hasene Ilgaz ile Kıbrıs'a gittiğini dile getirmiştir. Yine bu dönemde tesirler altında kalan yerli halk ve Türk olmayanlardan bir kısım insan,

1 Ayrıca bkz. (Gülen, 2015: 109)

2 Hasene Ilgaz kendi özel arşivinde Kıbrıs Notları isimli kitabında 1948 yılında 51 öğretmenin İstanbul'dan Kıbrıs'a yapmış oldukları ziyareti anlattığını ve Kıbrıs'ı her bakımdan okuyucuya tanıttığını yazmıştır. Kadın *Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı (Hasene Ilgaz Özel Arşivi)* Atatürk'e 100. Yıl Armağanı isimli kitabında ise, Kıbrıs Notlarının o yılın kitabı olarak adlandırıldığını, Kıbrıs coğrafyası, Kıbrıs tarihi, Kıbrıs'ın idari şekli, Türk İngiliz dostluğu, anayasa işi, Kıbrıs'ta ahali ve kültürel seviye, Kıbrıs kadın erkekleri, Kıbrıs'ta gazeteciliğin gelişmesi, Kıbrıs'ta partiler, Kıbrıs parası, Kıbrıs'ta hayat seviyesi, hayvan ıslahı istasyonu, Kıbrıs ormanları, Kıbrıs mersin ağacı, incir ağacı, Kıbrıs'ta şarapçılık, çiçek sevgisi ve turistik yerleri anlattığını yazmıştır.

adayı hâkimiyetleri altına alma sevdalarına düşmüşlerdir. Bu durumun ise Kıbrıs Türkleri'ni galeyana getirdiği ve memleketimizde de aynı havayı yarattığını yazmıştır (Kadın Gazetesi, 20 Mart 1950).

Oruz ve Ilgaz, Kıbrıs'ı gezdikçe, artan tetkiklerinden bahsetmiş ve Ada üzerinde üç türlü siyasetin cereyan ettiğini görmüşlerdir. Bunlar; İngiliz, Türk ve Yunan siyasetleridir. Oruz'a göre bunların içinde bizi en çok ilgilendiren Kıbrıs Türkleri arasındaki iç siyasettir. 23.10.1949 tarihinde kurulan Milli Türk Birliği teşekkülü ile siyasi mahiyetteki iki partinin azası toplanarak milli birleşme hamlesinin ilk adımı atılmıştır. Bundan sonra da İstiklal Partisi adıyla ayrı bir teşekkül kurulmuştur. Fakat tüm bunlara rağmen Türk unsurlar içinden ayrılıklar çıkması, işlerin aksamasına neden olmuştur (Kadın Gazetesi, 25 Eylül 1950).

Yazarlar Kıbrıs'a her gittiklerinde oradaki Türk Kadınlar Birliği'nin sıcak tavırlarıyla karşılaşmış iki ülke kadınları arasındaki yakınlaşmalar birlik ve beraberlik ortamı doğurmuştur. Yazarların Kıbrıs'a gösterdikleri yoğun ilgi ve çabalarına karşı Kıbrıs halkı minnet ve şükran duygularını göstermek amacıyla Kıbrıs'ta iki sokağa İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz Sokağı adını vermişlerdir. Ayrıca Kadın Gazetesi İffet Halim Oruz'un Kıbrıs için gösterdiği ilgiden şu şekilde söz etmiştir;

İffet Halim Oruz'da yurt ve yurttaşlık aşkı o kadar kuvvetli ki... İnsani duygularla çarpan asil bir kalp var onda... Biz yurdumuzda her türlü mahrumiyetten uzak ve mes'ut yaşıyoruz. Bizim so-yumuzdan olan, fakat sonradan bizim elimizden çıkarak yabancı devletler elinde kalan hakiki Türk topraklarındaki diğer vatan-daşlarımız da onun hassas kalbinde büyük akisler yaratmış. Bu topraklardan biri ve bugün üzerinde önemle durulanı da Kıbrıs'tır (Kadın Gazetesi, 26 Kasım 1951).

2.2. Pakistan Gezisi

Pakistan Kadınlar Cemiyeti Başkanı ve Başbakan Liyakat Ali Hanın eşi Begüm Rana Liyakat Ali Han'ın davetlisi olarak Pakistan'a giden Oruz ile Leyla Kara gitmeden önce Ankara ve İstanbul'da bir basın toplantısı yapmış, verdiği demeçte şu sözleri söylemiştir: "Pakistan kadınlığının davetlisi olarak Pakistan'a gidiyoruz. Büyük bir inkılâp hamlesi yapmış olan kadınlığımızın başarılı adımları hakkında kardeş Pakistan kadınlığına bilgi vereceğiz ve bilhassa konferanslarımızda poligami aleyhindeki görüşlerimizi açıklayacağız." (Kadın Gazetesi, 22 Ocak 1951).

3 hafta Pakistan'da kalan Oruz ve Kara gözlemlerini Kadın Gazetesi sayfalarında bir bir anlatmışlardır. Orada çok güzel karşılandıklarını belirten yazarlar konuşmalarında Türkiye ve Pakistan'ın iki büyük lide-

ri Mustafa Kemal ve Muhammed Ali Cinnah'ın yolundan giderek ileriye doğru büyük adımlar atacaklarından bahsetmişlerdir (Kadın Gazetesi, 5 Şubat 1951).

“Pakistan Kadınlığı Arasında” adlı başmakalesinde Pakistan kadınlarının yeni girişilen bu müstakil yaşama davasında sağlam adımlarla yürümek için erkeklerden çok daha heyecan gösterdiklerini dile getirmiştir (Oruz, 1951b: 1).

Pakistan'ın kalkınmasında din, dil ve toprak reformu gibi üç büyük esasın rol oynadığını söyleyen Oruz, şuanda din birliğine dayandığını fakat dil birliği ve toprak üzerinde müsavi faydalanma reformunun da mutlaka yapılması gerektiğini düşünmektedir (Oruz, 1951c: 1).

Gezisini bitirip yurda döndükten sonra 28 Şubat saat 17.30'da Ankara Milli Kütüphane salonunda kadınların yoğun ilgisi altında “Pakistan'ı Ziyaret İntibalarım” başlığıyla bir konuşma yapmış ve Pakistan'ın sosyal, kültürel meseleleri hakkındaki tetkiklerini dinleyicileri ile paylaşmıştır. (Kadın Gazetesi, 5 Mart 1951).

Konferansında öncelikle Pakistan kadınlarının günlük yaşantısını ele almıştır. Pakistan'da kadınların ziraat ile meşgul olduğunu, şehirlerde bazen el işleri yaptırın sanat evlerinde çalıştıklarını anlatmıştır. Sanayi çok fazla gelişmediğinden burada henüz bir işçi sınıfı oluşmamıştır. Meslek kadını olarak öğretmenler, doktorlar, gazeteciler, ressamalar bulunurken, hukuk ve mühendis olarak çalışan kadınlara rastlamadığını dile getirmiştir. Oruz'un dikkatini çeken bir diğer konu da kadınların siyasi hayatta fazlasıyla aktif olmasıdır. Bunun yirmi yıl öncesinden kadınlara verilen oy hakkı ile bağlantılı olduğu düşüncesindedir. Konuşmanın devamında Pakistan'daki kadın derneklerinden bahsetmiş ve bu derneklerin çalışmalarını Yardımseverler Derneği'ne benzetmiştir. Bunların haricinde Pakistan Kadınları Milli Müdafaası teşkilatını tetkik etmiş ve kızlara bu teşkilat tarafından askerlik dersleri verildiğini anlatmıştır (Kadın Gazetesi, 5 Mart 1951).

2.3. Suriye Gezisi

Başyazar Oruz, gazetenin diğer yazarları ve Gazeteciler Heyetiyle 12 Mayıs 1951 cumartesi günü sabah saat 5.30'da Halep'e gitmişlerdir. Gazeteciler Heyeti, Halep Valisinin daveti üzerine Pazar günü Baron Otelinde öğle yemeğine katılmışlardır. Yemekten sonra gördükleri yoğun ilgi karşısında teşekkürlerini sunan Oruz, kısaca yaptığı konuşmada; Türkler ile Suriyeliler arasında bir kültür birliği olduğunu vurgulamıştır. Biz bugün Atatürk çocukları olarak buraya geldik diyen Oruz, Fransız müstemlekesi değil, Suriye hükümetini ve milletini görmekten duyduğu memnuniyeti

dile getirmiştir (Kadın Gazetesi, 21 Mayıs 1951). Heyet Halep'te bulunduğu üç gün boyunca okulları, fabrikaları ve şehrin ilgi çekici yerlerini gezmişlerdir.

Oruz, “Arap Memleketlerinde Bir Gezi” isimli yazısında da Halep'ten Şam'a oradan da Beyrut'a geçtiklerini bildirmiş ve o kadar yakın komşu olan Suriye'yi çok fazla tanımamaktan üzüntü duymuştur. Bu top- raklara çok daha fazla insanın gelip görmesini, sıkı temaslar kurmasını temenni etmiştir (Oruz, 1951d: 1). Suriye-İsrail meselesini yakından takip etmek için heyet, Şam'da cumhurbaşkanını ziyaret etmiştir. Kendilerine Suriye-İsrail Cephesi gezdirilmiştir. Ayrıca kadın teşekkülleri, dispanser ve veremle savaş müesseselerini de ziyaret etme fırsatı bulmuşlardır (Kadın Gazetesi, 1951e: 2). Fakat gazete, gezilen yerler hakkında ayrıntılı bilgilere yer vermemiş bu gezinin daha çok siyasi amaçlı olduğu vurgulanmıştır.

2.4. İtalya Gezisi

Kadınlar Kongresi için kalabalık bir grupla yola çıkan Oruz, 13-29 Eylül 1952 tarihleri arasında İtalya'nın bazı şehirlerini gezmiş ve bu ülke hakkındaki intibalarını gazetede “İtalya Yolculuğu” adı altında 11 yazı dizisi ile anlatmıştır. İtalya'ya ilk girdiğinde dikkatini çeken ülkenin modern görüntüsü olmuştur. Bunun yanı sıra turistlere sunulan imkânlarla da hayran kalmıştır. Çeşitli teşkilâtların programlarına göre insanların nereye gideceği, ne ile gideceği, nerede ne yiyeceği tek tek fiyatları ile birlikte yazılmış ve her açıdan gelen turistlere kolaylık sağlanmıştır (Oruz, 1952: 5).

Napoli, Kapri, Pompei'de vakit geçiren ekip, buradaki insanların davranışlarından çok etkilenmişlerdir. Girdikleri her dükkânda müşterilere çok iyi davranıldığını görmüşlerdir (Oruz, 1952b: 5). Elektrikli trenle Katolik medeniyetinin merkezi Roma'ya geçtiklerini anlatan Oruz, burayı İslam medeniyetinin merkezi olan İstanbul'a benzetmiştir. Yolları hep asfalt ve geniş olmakla beraber belediyenin de şehri çok temiz tuttuğu görülmüştür. Saint Pierre Kilisesi ve Vatikan Müzesi'nin gezilmesinin ardından dünyanın en ilginç yerlerinden biri olan Kapuçini Kilisesini gezmişlerdir. Buranın ilginç olmasının sebebi ise kilisenin altının insan kemikleriyle bezemesidir. Müzeyi gezdirenin anlattığına göre; Kapuçini bir dini mezhep adıdır. Bu mezhebin salikleri de vücutlarını öldükten sonra kiliselerine bağışlarmış (Oruz, 1952: 5).

İtalya gezisini daha çok kültürel manada yorumlayan Oruz, buraları anlattığı yazı dizilerinde, gezdiği yerlerin, bazı kiliselerin ve heykellerin de fotoğraflarını çekerek, gazete okuyucuları ile paylaşmıştır.

2.5. Almanya Gezisi

Oruz; Orhan Arıman, Nur Som, Aytekin Atay, Hüsamettin Cin-

doruk ile birlikte 30 Haziran 1953'te Almanya'da bir hafta sürecek olan Gençliğin Avrupa Kampanyası Kongresine, Türkiye Milli Gençlik Federasyonu adına Türk delegesi olarak iştirak etmiştir (Kadın Gazetesi, 2 Temmuz 1953).

Bu vesile ile Berlin'i gezen Oruz, 9 Temmuzdaki başmakalesinde oradaki izlenimlerini anlatmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından o kadar yıl geçmesine rağmen hâlâ Berlin'i yaralı bir aslana benzetmiş ve o anki durumu şu sözleriyle anlatmıştır:

İkiye bölünmüş bir şehrin iki yanında, kocasını, kardeşini göremeyen insanlar yaşıyor. Yıkılmış "Reichstag" binası yanında bulunan "Brandenburger" kalesi üzerinde şimdi sallanan kızıl bayrak, Berlin'i ikiye bölen bir demir perdedir. Ve 17 Haziran hadisesinden beri artık kuş uçmaz, kervan geçmez olmuştur. Herkes merakla Doğu Berlin kapısından içeri bakıyor. Ne görünüyor? Belki sessizlikten başka hiçbir şey... Veya birkaç Rus askeri... Bununla beraber her gelen oraya bakıyor. Halen Berlin'deki haleti ruhiye, her şeye rağmen Alman milletinin Rus zulmüne karşı koymasından dolayı duyulan gururdur. Ayda elli bin insanı Şarktan Garba aktaran bu şehir, Komünist terörüne boyun eğmeyen bir vakar taşıyor. (Oruz, 1953: 1)

diyerek şehrin genel görüntüsünü aktarmıştır. Berlin Belediye Başkanı önderliğinde Konsey için gelen delegelere ayrıca göçmen kampları gezdirilmiştir. Konsey 6 Temmuz'da umumi bir toplantı yaparak çalışmalarını bitirmiştir (Kadın Gazetesi, 9 Temmuz 1953).

2.6. İsviçre Gezisi

Başyazar Oruz ve bazı kadın gazeteciler, İsviçre Migros Teşkilâtının tertiplelediği program gereğince Zürih'e gitmişlerdir. Zürih'e gittikleri gün, Belediye Reisi B. Dr. Landolt, kendilerini karşılamış ve gece de Migros senatörü B. Dutweiler şereflerine akşam yemeği vermiştir. Bu yemeğe İsviçreli kadın gazeteciler de katılmış ve aralarında bir kaynaşma yaşanmıştır (Kadın Gazetesi, 23 Şubat 1957).

Oruz, İsviçre gezisi itibariyle edindiği bilgileri okuyucuları ile paylaşmıştır. Zürih'i temizlik ve intizam bakımından ideal bir şehir olarak tanımlayan Oruz, fertlerin hürriyetleri açısından düşünüldüğünde ise tam bir demokrasi cenneti olduğunu vurgulamıştır (Oruz, 1957a: 2).

Kadın gazeteciler İsviçre'de kadınların her sahada çok hareketli bir konumda bulunduğunu gözlemlemişlerdir. Kadınlar Birliği'nin yeni bir organizasyonu olan "Ev İdaresi Enstitüsü" nün üzerinde dikkatle durmuşlardır. Bu Enstitü ev idaresinde her türlü mevzu üzerinde kadınlara bilgi

vermek ve kolaylıklar göstermek üzerine kurulmuştur. İstek üzerine evlere gitmek, telefon ve mektupla yapılan şifahi tavsiyeler için de 3 kişi çalışmaktadır. Bu iş için çok cüzi bir miktarda para talep edilmektedir. Bunun yanı sıra Enstitü farklı bir fon kurarak birçok fabrika ve firmaların çıkaracakları yeni malların burada denenmesini sağlamıştır. 6 ay kadar deneme süreci sonunda Enstitü raporlarını bu firmalara göndererek ürün açıklamaları yapmıştır. Bu raporlar firmalar tarafından büyük önem arz etmiştir çünkü ürün reklamları bu raporlar neticesinde şekillenmektedir (Oruz, 1957b: 5).

Gazetenin Kadın Göziyle isimli köşesinde de gezi intibalarına yer veren Oruz, burada kadınların aradığı her şeyin mevcut olduğundan bahsetmiştir. İsviçreli bir ailenin evinde gördüğü eşyaların çoğunun elektrikli olduğunu ve eşyaların huzur verdiğini, sokakların çok temiz olduğunu, Migros mağazalarının ise otomatik kasalarla ve paket makinalarıyla iş gördüğünü dile getirmiştir. Oruz'a göre Avrupa'nın bu temizlik ve intizamı tüm gözleri üzerine çekmiştir (Oruz, 1957c: 2).

İsviçre gezisine hatıratında da yer veren Ilgaz, burada çok kuvvetli bir kadın birliği olduğundan söz etmiştir. Özellikle Migros kurulurken karşılaşılan zorlukların kadınların destekleri ile aşıldığını yazmış ve Migros'u devlet içinde devlet olarak tanımlamıştır (Ilgaz, 2011:123).

Sonuç

Seyahat etmek, bütün kültürlerde geçmişten günümüze kadar süregelen kadim bir faaliyettir. Bu faaliyeti sürdüren Kadın Gazetesi yazarları, gezip gördükleri yerlerin olumlu ya da olumsuz yönlerini objektif bir biçimde okuyucularıyla paylaşmıştır. Kadın yazarların yurtiçi gezilerinde özellikle üzerlerinde durdukları alan eğitimidir. Çünkü ülkenin gelişmişlik seviyesinin eğitim ile artacağını düşünerek, kız çocuklarının eğitim faaliyetlerine daha yoğun bir çaba harcamışlardır. Bazı şehirlere tekrar gitme fırsatı bulan yazarlar aradan geçen süre zarfında şehrin değişim ve gelişimiyle ilgili tespitlerde bulunmuşlar ve ilerleyen yılların şehirlerin gelişmişlik düzeyine büyük katkı sağladığını dile getirmişlerdir.

Kadın Gazetesi yazarları yurtdışı seyahatlerinde gittikleri bütün ülkelerde çok samimi karşılanmışlardır. Yurtdışında en çok şehirlerin modern görüntüsü dikkatlerini çekmiştir. Turizm cenneti olarak gördükleri Türkiye'nin de bu çizgide olması beklentisine girmişlerdir. Yurtdışı tecrübelerini genellikle bir konferans şeklinde dinleyiciler ile paylaşmışlardır. Gittikleri yerlerde Türk Kadınlar Birliği şubelerini ziyaret etmişler, yurtdışındaki kadınlar ile yurtdışındaki kadınlar arasında bir kültür elçiliği görevi üstlenmişlerdir.

Sonuç olarak Kadın Gazetesi, dönemin diğer kadın gazete ve dergileri gibi moda, süs, magazin ağırlıklı olmamıştır. Siyasetten kültüre, sanata, ekonomiye ve spora varıncaya kadar her konu ile ayrı ayrı ilgilenmiştir. Ülkenin turizm potansiyelini iller için özel sayfalar açarak tanıtmış ve yazarların gezip gördükleri yerleri bizzat kendi görüş açıları ile ele almıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan bütün seyahatlerin kadınlar için dönemin içinde bulunduğu şartları gözler önüne serme amacı gütmüştür. Gittikleri yerlerde şehrin tarihi, ekonomik, kültürel, imari özelliklerini tanıttıkları gibi, kadınların haklarını ve çalışmalarını da gözlemleyerek Türk kadınlarına adeta bir rehber olmuştur.

Kaynakça

Sürelî Yayınlar

Kadın Gazetesi (1950-1960)

Arşiv Belgeleri

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı (Hasene Ilgaz Özel Arşivi)

Kitap ve Makaleler

Çoğun, S. (2003). *Türk Basımında Kadın Gazetesi'nin Yeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi /Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.

Gülen, N. (2015). *Anılarımda 27 Mayıs ve Yassıada*, İstanbul: Kastaş Yayınevi.

Hasene I. (1991). *1915'den 1921'e Kadar Yatılı Bir Kız Okulunun Öyküsü*, İstanbul: Özyürek Yayınevi

_____. (1950a). Safranbolu Notları. *Kadın Gazetesi*, 18 Eylül, 5.

_____. (1950b). Edirne İntibaları. *Kadın Gazetesi*, 30 Ekim, 1-7.

_____. (1950c). Safranbolu Notları. *Kadın Gazetesi*, 2 Ekim, 1-2.

_____. (1951). Gaziantep'te Geçen 2 Gün. *Kadın Gazetesi*, 4 Aralık, 1.

_____. (1957). Turizm ve Ehemmiyeti. *Kadın Gazetesi*, 1 Haziran, 1.

_____. (2011). *Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım*, İstanbul: Türk Şehitlikleri İmar Vakfı Yayınları.

İffet, H.O. (1950a). Eskişehir'de Bir Gün. *Kadın Gazetesi*, 2 Ocak, 2.

_____. (1950b). Eskişehir Öğretmenleri Arasında *Kadın Gazetesi*, 20 Şubat, 5.

- _____. (1951d). Arap Memleketlerinde Bir Gezi. *Kadın Gazetesi*, 28 Mayıs, 1.
- _____. (1951a). Konya. *Kadın Gazetesi*, 20 Ağustos, 1-5.
- _____. (1951b). Pakistan Kadınlığı Arasında. *Kadın Gazetesi*, 12 Şubat, 1.
- _____. (1951c). Pakistan'ın Kalkınması. *Kadın Gazetesi*, 19 Şubat, 1.
- _____. (1952). İtalya Yolculuğu. *Kadın Gazetesi*, 23 Ekim, 5.
- _____. (1953). Berlin. *Kadın Gazetesi*, 9 Temmuz, 1.
- _____. (1954). Erzurum. *Kadın Gazetesi*, 16 Ocak, 1.
- _____. (1957). İsviçre'de İlk İntibalar. *Kadın Gazetesi*, 23 Şubat, 2.
- _____. (1957). Kadınların Aradığı. *Kadın Gazetesi*, 23 Şubat, 2.
- _____. (1957). Sosyal Hareketler. *Kadın Gazetesi*, 20 Nisan, 5.
- _____. (1959). Konya. *Kadın Gazetesi*, 19 Aralık, 1.
- Karabulut, S. (2011). 1950'lerde Kadının Sosyalleşmesinde Basının Önemi: "Kadın Gazetesi Örneği" *Belgi*,1, 87-97.
- Koçer, D. (2009). *Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köse, E. (2006). İffet Halim Oruz'un Hayatı, Sanatı, Eserleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Mehmet, Ö. (1951). Tarihi Anıtların Korunması. *Yeni Meram*, 23 Ağustos, 1.
- Peltekoğlu, Z.F. (1988). *Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Basınında Kadın Gazeteciler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pınar, M. (2017). 1950-1951 Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler ve Demokrat Parti'nin Göçmen Politikası. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 30(89), 64-94.
- Sami, Ş. (1996). *Kadınlar*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Değerli, E. S. ve Karakuzu, H. (2016). 1950-1951 Yıllarında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Türk Göçü , *Akademik Bakış Dergisi*, 57, 313-342.

Ünal, B. (2010). *Türk Kadınlığı İçin Çağdaş Bir Adım: Kadın Gazetesi (1947-1951)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ekler

Ek.1. Kadın Gazetesi Hatay Sayfası

